az önérzetes tiszta erkölcsü zsidó emberhez méltó; azt kivánja, hogy a két nembeliek kerüljék az ilyen természetű keveredést, mely már annyi családi boldogság, annyi zsidó lélek összeroppanásának volt az okozója.

Ifjaink és leányaink! „לכו בנים שמעו לי יראת ה׳ אלמדכם"

Hallgassatok vallási vezéreitekre, kiknek szent kötelességük Titeket a mély szakadékoktól visszatartani, óvakodjatok a zsidó ethikába ütköző cselekmények elkövetésétől és hagyjatok már fel ezen vallási bűnözésre alkalmat adó magatartástokkal! **Amennyiben a rabbiság kérése teljesítetlen maradna, kénytelen lesz szigorubb eszközökhöz nyulni. Személyesen fog a rabbiság érintkezést keresni azokhoz, kik a zsidó vallás szabályai ellen vétenek és ha figyelmeztetése továbbra is hatástalan maradna, módot fog találni arra, hogy a hittörvényeknek szigoruan érvényt szerezzen.**

Szeretett Hittestvéreink!

Mi alulirottak bizton hisszük és reméljük, hogy megszívlelitek komoly atyai intelmeinket s méltók lesztek őseitekhez, kik soha és semmi körülmények között sem tagadták meg hitüket, hanem mindig és mindenütt vallási vezéreik által kijelölt utakon haladtak s onnan soha le nem tértek; mi hisszük és reméljük, hogy kérlelő szavaink Nálatok megértésre találnak s miként a multban sem volt szükség erélyesebb eszközök és rendszabályok alkalmazására, ugy a jelenben sem fogtok arra okot szolgáltatni, hanem ugy fogjátok Magatokat viselni, hogy büszke önérzettel tekinthessünk le Reátok, hogy az egész ország zsidósága mintaképéül szolgálhassatok.

„משמים הביט ה׳ ראה את כל בני האדם, ממכון שבתו השגיח אל כל יושבי הארץ.
היצר יחד לבם, המבין אל כל מעשיהם."

Az égből letekint az Örökkévaló, látja az ember fiait mind szilárd lakhelyéből néz a föld összes lakóira, Ő, aki alkotja mindnyájunk szivét, megfigyeli minden cselekedetünket, árasszon el Benneteket áldásával és kegyelmével.

Budapest, 1933. évi junius havában.

Hittestvéri szeretettel:

A budapesti aut. orth. izr. hitközség elöljárósága:

óbudai FREUDIGER ÁBRAHÁM
hitk. elnök.

A budapesti aut. orth. izr. hitközség rabbisága:

SUSSMANN VIKTOR
rabbi.

STEIF JONATHAN
rabbi.

Budapest, 1933. julius 21. 5693. Tamüz 27. **40 fillér** **IX. évfolyam 27. sz.**

ב״ה אללגעמיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: **Groszberg Lipót** ז״צ״ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekkszámla: 50.791 **EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ** Külföldre 25 P

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

Korein Dezső: A Három-hét aktualitása

Tamüz 17-én kezdődött a szomoruság három hete, a *„Drei Wochen"* bánatos hangulata, amely a mai súlyos németországi viszonyok miatt még nyomasztóbbá lett. Jeruzsálem pusztulásának és nemzeti önállóságunk megszünésének emlékezete aktuálissá vált. És ha valaki eddig talán könnyelmüen vette a három gyászhét rendeleteit, úgy most az antiszemitizmus ujbóli kirobbanása épen elég okot ad arra, hogy magunkba szállva szívünk mélyéből szomorkodjunk nemcsak a kétezer éves gólüsz, hanem a jelen embertelenségei miatt is.

Elmondhatjuk Jirmijó prófétával: *„hislich misomájim erec, tiferesz jiszróél."* Az Örökkévaló lehajította az égből Izráel díszét a földre. Rettenetes lelki megpróbáltatásban lett ismét része a száműzött zsidóságnak. És ez mind a huszadik század csúcspontján történik, a civilizáció és kultúra mérhetetlen kárára és szégyenére. A ketrecéből kiszabadult bestia tajtékozva gázol keresztül az egész világon, hogy az ember életére törjön. Most tehát az állat kerekedett felül az emberben és felfalni készül mindent, amit a művelt emberiség a humanizmus gyüjtőnév alatt évezredeken keresztül erkölcsi értékké fejlesztett. Igy fest a legujabb kor sokat emlegetett és felmagasztalt evolutiója. *Ezzel szemben Németország mai rezsimje az embertelenséget Gleichschaltungnak nevezte el.* Az még ugyan nincs végleg eldöntve, hogy a bolsevizmus, legyen az vörös vagy barna, a patológia, vagy kriminológia hatáskörébe tartozik-e? *Mindegyik esetben azonban el kell neki tünni a kormányzat fórumáról.* Egy bizonyos, hogy annyi bajt és kárt a világ fennállása óta egy korszakban sem találunk, mint a sokat felmagasztalt mai civilizáció, de egyszersmint kiraffinált embertelenség korában.

A forrongó világ szimptómáit bölcseink *„ikvó d'msichó"*, a messianizmus előhírnökének jelzik. Reméljük, hogy az események a bölcseket fogják igazolni. A vallásos és az Örökkévalóban hűségesen bizakodó zsidó ember azonban bizonyos nyugalommal nézi ezt a világfelfordulást és *ez a bizalom ad neki emberfölötti erőt a viszontagságos élet terheinek elviselésére. Már ezért is érdemes volt vallásos életet élni, hogy erre a nagy erkölcsi erőtartalékra szert tegyünk.*

Mindezek a gondolatok vibrálnak agyunkban és járják át lelki világunkat, a borongós *Drei Wochen* időszakában. De fájdalmasan kiáltunk fel az Egek Urához, Izráel nagy Őrzőjéhez: *„Z'chajr Hasém me hojó lónü, habitó ür'é esz cherposzénü" Gondolj reánk óh Örökkévaló mi lett belőlünk, a Te kiválasztott népedből, tekints le és lásd meg szégyenünket.*

*

Elmerengve a Szentély elpusztulásának gyászos multjába, kapcsoljuk be a méla akkordba a jelen idők szomorú eseményeit és ebben a bánatos hangulatban üljük a három gyászhetet elődeinkhez méltó vallásos elmélyedésben. Gondoljunk a lánglelkü *Jesájó* intelmére: *„Limdü hétév, dirsü mispot, ásrü chómajc, siftü jószajm, rivü almónóh." Tanuljatok jót tenni, keressétek a jogot, egyenesítsétek fel az elnyomottat, szerezzetek jogot az árvának, vigyétek az özvegy perét.* Ezen aranyszavak irányítsák nyomott életünket a gólüsz sötétségében.

Orthodox és neológ ifjuság elhelyezkedése

Hogy az ifjuság elhelyezkedésének kérdése, a világkrízis legfájóbb problémája, azt mindannyian nemcsak tudjuk, hanem — amennyiben családi körünkben vannak a munkanélküliségben szenvedő, élni akaró fiatalok — érezzük a saját bőrünkön is. Épen ezért meg kell ragadnunk minden eszközt, amely munkaalkalmat jelent és üdvözölnünk kell minden kisérletet, amely a mai tespedésben valami életet akar megindítani. E tekintetben az élet túlemel bennünket a pártkereteken.

Arra való tekintettel, hogy mostanában a vallásos ifjuság egy részének palesztinai elhelyezkedési törekvése a közérdeklődés homlokterébe került, időszerű lesz reprodukálnunk egy beszélgetést, amelyet 12 év előtt a megdicsőült *R. Jesájó Silberstein* z. c. l. váci gaonnal — akinek éppen most volt Jahrzeitja — folytattunk. A konjunktura ideje volt s szóba került az akkor első lendületbe induló palesztinai telepítés is és a nagyböllcsességű főrabbi azt mondotta:

— **Nem szabad könnyelmüen politikát csinálni, a közösség vezéreiben kell, hogy felelősségérzet (achrájusz) legyen. Erecz Jiszróél kérdésénél azt kell nézni, vajjon az oda letelepedett fiatalember tud-e családalapításhoz szükséges szolid parnószót találni.**

Az előreláto gaon tehát a konjunktúrát nem tartotta állandónak már akkor sem és a palesztinai letelepülésben nem politikát, hanem vallásilag előnyös zsidó elhelyezkedési törekvést látott.

*

Ebből az elgondolásból kiindulva még azon vallásos ifjak számára is, akik itt maradnak, s akik itt akarnak elhelyezkedni, nagyon fontos, hogy a nem-orthodox ifjuság elhelyezkedésében valami üdvös történjék. A zsidóság egy részének gazdasági szanálása

összefügg a másik részének felsegítésével. Erre példa igen sok egységes orthodox hitközség helyzete. A neológ zsidóság fiatalságának elhelyezése egyébiránt sokkal könnyebb az orthodox ifjuság elhelyezkedési lehetőségénél. A sabosz, a rituális étkezés a legtöbb esetben nagy akadályt jelentenek a falat kenyérért való versenyfutamban s így az orthodox ifjuság lehetőségei megvannak szorítva.

*

Az ember azt hinné, hogy a neológ ifjuság elhelyezése bizonyára kedvezőbb grafikont mutat az orthodoxxal szemben annál is inkább, mert a neológia *vezetői sok esetben közgazdasági kapacitások.* Annyiszor olvasunk a lapokban a nagybankok s a nagytőke irányító hatásáról, hogy fel kell tételezni, hogy a nagybankok s nagytőke képviselői, amennyiben a neológiában szerepet játszanak, befolyásukat érvényesítik a zsidó ifjuság érdekében. Mindez azonban csak légüres elmélkedés s alaptalan elgondolás. *Tíz év óta nem vettek fel zsidó ifjút az úgynevezett nagybankokba, pedig a nagybankok vezérkarához több prominens neológ zsidó is tartozik. A nagyvállalatok,* amelyeknél zsidók nagy szerepet játszanak, *nem alkalmaznak zsidót évek óta,* a régebbi tisztviselők pedig jónak látták a kikeresztelkedés útjára lépni, dacára annak, hogy az elnök úr, vagy a vezérigazgató úr neves zsidó. Magyarország egyik legnagyobb ipari és bányai vállalatának alelnök-vezérigazgatója, aki a pesti zsidó árvaház ügyeit intézi nagy buzgalommal, előbb hitközségi előljáró volt. Ha azután kiváncsiak vagyunk: milyen elhelyezkedési lehetősége van a zsidó ifjuságnak az ő vállalatainál, akkor egyszerüen megdöbbenünk:

a kimondott zsidó vállalatnál nem lehet zsidót elhelyezni

az irodában, a bányaterületeken pedig jó volna, *ha legalább a numerus klauzus arányában volna képviselve a zsidóság a mérnöki, technikai, tisztviselői, tanítói karban.* Ilyen állapotokat lehet majdnem minden zsidó nagyvállalatnál találni. *Természetesen ennek a visszásságnak kidomborítása, megostromlása, állandó felszinen tartása, a nem-orthodox zsidó sajtó feladata volna.* A „Zsidó Ujság" csak úgy mellékesen mutat rá erre a tünetre, mint a neológ ifjuság elhelyezkedésének egyik — zsidóktól okozott — nehézségére, amelynek elhárítása közvetve az orthodox zsidóság s ifjuság gazdasági helyzetét megkönnyítené.

Tiszaujlak katasztrófája

(Kiküldött tudósítónktól.) Nem lehet leírni azt a rettenetes pusztítást, amit az árvíz Tiszaújlakon okozott. A magyar területen levő Tiszabeccsel szemközt Tiszaujlak mélyebben fekszik s igy a megáradt folyónak az összes gátakat szétromboló, hömpölygő hullámai Ujlak felé ömlöttek. Pénteken és szombaton már kidobolták, hogy mindenki mentse ingóságait, de nem igen hittek a veszélynek s a zsidó lakosság már a sabosz miatt sem tett semmiféle előkészületet. Szombat éjjel azután az árviz ledöntött minden akadályt s betódult a házakba. Pánikszerü menekülés kezdődött, sokan hálóingben s a legfogyatékosabb ruházatban menekültek vasuton a szomszédos Beregszászra s Nagyszőllősre. Soknak csak annyi ideje volt, hogy kilépjen a házból, mert a ház nyomban utána összeomlott. Az egész városkából csak a közepe, a piactér maradt épen.

Kedden–szerdán, amidőn az árviz már lelohadt, kezdtek az emberek visszaszállingózni, hogy egyes ingóságaikat megmentsék. Akkor tárult csak eléjük a katasztrófa igazi nagysága: a viz mindent péppé tett, az egész utcasorok egy romhalmaz.

A hitközség 180 családból áll, ezek közül

150 zsidó család elvesztette egész vagyonát és hajléktalanná lett.

A házak, amelyeknek vályogalépítményük volt, a szó szoros értelmében *szétmállottak.* A *háztetők* a föld szintjével lettek egyenlőek. A zsinagógát, melynek talpazata kőből van, nem tudta az ár elsodorni, bár oda is behatolt a víz s erősen megrongálta a berendezéssel együtt. A „stenderek"-ben a víztől rengeteg *t'fillin* pusztult el. Schönfeld főrabbi háza és a hitközségi épületek: iskola, mikvo, vágóhid, mészárszék stb. mind romokban hevernek. A főrabbi jesivája szétfutott, ő maga Nagyszőllősön van.

A segélyakció rögtön megindult. Először a szomszédos városok küldtek ennivalót, ruhát. Nagyszőllősön József elnök és Schwarcz földbirtokos vezetik a segélyakciót mintaszerü buzgósággal. Az országos hivatal felállitott népkonyhákat; a hitközség által megszervezett orthodox kóser népkonyhát 500 ember veszi igénybe. Munkácson és több más községben a mult szombat öszes templomi adományai az összes templomokban és imaházakban a tiszaujlaki segélyakció alapjára fordittatnak. A tiszaujlaki hitközségi vezetőség egyébiránt körlevéllel fordult az összes szlovákiai hitközségekhez. A körlevél feltárja a hitközségre zúdult példátlan elemi csapást s gyorssegélyként kéri, hogy mindenütt alakuljanak segélybizottságok, melyek pénzt, ruhát, fehérnemüt, cipőt, t'fillint és nem romlandó élelmiszert gyüjtsenek; majd az iránt apellál, hogy segitsék a hitközséget rombadőlt intézményeinek felépítéséhez.

A helyzet Ujlakon valóban oly kétségbeejtő, hogy *hatalmas állami segély* s rendszeres társadalmi akció nélkül nem remélhető kibontakozás. *„Hajsiéni Elajkim, ki voű májim ad nófes* — segits I'ten, mert a vizek lelkünkig érnek"...

Rendkivül olcsón nyaralhat Lauranában

a tengerparti **Weisz** féle orth. kóser penzióban. Nagy, balkónos szobák, gyönyörü kilátással a tengerre, kitünő konyha. Pengőben fizethető Budapesten. Felvilágositás: **Amsel Hugó, Budapest VIII., Bezerédy u. 19.** (Telefon 39—3—01.)

Első forrásból kaphat ezüst tórafelszerelést, szédertálat, gyertyatartót menorát, arany, ezüst és brilliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerésznél.

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

Budapest, VII., Király-u. 21. Tel.: 38-1-10.

A budapesti orthodox rabbiság felhivásának visszhangja

Mult számunkhoz mellékeltük a budapesti orthodox rabbinátus felhivását s figyelmeztetését, amellyel a rabbiság a hitközség tagjaihoz fordult egyrészt a zsidó családi tisztaság megóvása ügyében, másrészt a nyári évad alatt elharapódzó strandfürdői erkölcstelenség ellen. A vidékre és külföldre menő lappéldányokhoz is mellékeltük a rabbiság szózatát, mivel

általános orthodox érdekü ügynek véltük a kiáltványban foglaltak megszivlelését.

Elégtétellel mutathatunk rá arra, hogy véleményünk helyesnek bizonyult. A felhivás visszhangjaként igen sok levelet kaptunk úgy vidékről, mint külföldről, amely levelek dicsérik a szózat fennköltségét, egyszerű és világos kifejezésmódját, a benne megnyilatkozó elvhű s intranzigens orthodox álláspontot és

kifejezik azt az óhajt, hogy a budapesti orthodox rabbiság gyakrabban és szükség szerint minden aktuális zsidó kérdésben adjon útmutatást

hitközsége tagjainak és a „Zsidó Ujság" közvetítése útján az egész magyarországi, valamint az utódállamokbeli orthodoxiának.

Igen megkapó az agg egri gaon levele, melyet főt. Sussmann és Steif budapesti hitközségi rabbikhoz intézett. A gaon, aki tudvalevőleg a nagynevű *K'záv Szajfer* egyetlen még életben levő gyermeke azt írja, hogy valódi szombati csemege, *ajneg sabosz* volt számára a rabbinátusnak a *Zsidó Ujság* legutóbbi számához mellékelt szózata. A gaon kéri a rabbinátust, hogy nyomassa ki a felhivást a *Zs. U.*-ban, olyképen, — a lapnak csak egy-egy oldalán — hogy lehessen azt a zsinagógákban és bészhamidrosokban kifüggeszteni és küldjék el e célból az összes hazai és utódállamokbeli rabbiknak és hitközségeknek. Az egri gaon készségét nyilvánítja, hogy szükség esetén hozzájárul a költségekhez... Az egyszerüségében is végtelenül megindító levél héber eredetijét itt adjuk:

ב"ה מוש"ק פ' בלק, פה ערלוי

שוכט"ים להני תרי צנתרא דדהבא כבור שם תפארתם הה"ג מוה"ר יסמאנן פישל סופר נ"י וכבוד הה"ג מוה"ר יונתן שטייף נ"י

אחדשה"ט הי' לי לעוננ שבת ולשמחה רבה בקראי לפני האוהרה וההתעוררות הנדפס בעלה צייטונג אודות טבילת מצוה והלכות צניעות אשריכם שלו ככה, גודר גדר ועומד בפרץ בכל תוקף ועוז עם סיוע אקרו"ש נ"י בחכמה וביראה נכתב זאת, חזקו ואמצו ואל ירך לבבכם מפני המקטרינים אם ימצאו, אבל אחת אעורר: שהדפסו אותו אשר הדפסתם יידיש־דייטש ואונ־גאריש כל אחד יחדיו על הנייר של העלה, זה אצל זה, ותשלחו לכל הקהלות, הן למדינתינו, הן לסלאוואקייא, אסטעריי"ך, רומאניען אל הרב ואל הראש הקהל שידבקו אותו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ואם קשה עליכם הוצאות הדפוס והשלוח, הלא האקרו"ש ישלמו זה, ואם קשה עליהם הוצאות הקטנות האלה, הנני מוכן בלנ"ד ליתן לסייוע, האדרעססע של מדינות אלו תבקשו נא מראשי הקאנצלייא שבכל מדינה ומדינה כאשר עשיתי גם אני והודיעו אותם לי, ואני שלחתי הקול קורא שיצא לאור גם לאמעריקא

מוקירכם ומכבדכם כערככם הרמה

הק' שמעון סופר

A legtöbb külföldi zsidó lap is foglalkozott a felhivással. A Munkácson megjelenő „Jüdische Zeitung" külön cikkben méltatja a szózat fontosságát s példaképen felállítja a budapesti hitközség elnökét, *óbudai Freudiger Ábrahámot,* aki a budapesti zsidó társadalomnak kétségkívül egyik legreprezentálóbb alakja s mégis odaáll egy ilyen akció élére, amelyről a hitközségi elnökök félművelt része azt hiszi, hogy a vele való foglalkozás nem modern embernek való.

A dési „Jüdische Stimme" is hosszabb cikkel foglalkozik a kiáltvánnyal s kifejti, hogy habár az Budapesten lett kibocsátva, mégis százszázalékosan aktuális Erdélyben is, majd szószerint azt írja: *„Ázaj iz a heiliger* חוב *auf a jeden Tate-Mame: soll auf sein Jüng'l oder Meidl sorgen, az doss Kind soll a selche Strandbäder nist bezüch'n".*

A budapesti orthodox rabbinátus szózatáról valóban elmondható: *„Dóvor b'ittaj má tajv* — szó a maga idejében milyen üdvös".

Palesztinából

A *Jewish Agency* jelentése szerint a palesztinai zsidóság lélekszáma 200 000. A közmunkáknál a zsidók a nekik járó 36% helyett csak 12%-ban részesednek. 1932-ben 1 553 857 font értékben vásároltak a zsidók földet. Igen fellendült a citromtermelés. Az elmult évben 3 millió font zsidó magántőke jött be az országba.

Az Arlosoroff-ügy

A gyilkossággal vádolt Stawsky ügye bonyolódik, amennyiben most két arabot tartóztattak le a gyilkosság gyanúja miatt.

A Libanon mellől

A Libanon mellett lakó palesztinai maronita keresztények patriarchája felhívja híveit a német menekült zsidók támogatására.

Német-zsidók palesztinai letelepítése

Egy csikágói nagy gyülekezetben határozatot fogadtak el, hogy csatlakoznak Weitzmann professzor 4 éves tervéhez, amelynek értelmében 8 millió dollárnyi alapot kell összehozni egy negyedmillió német zsidó letelepítésére.

BECKERT HUGÓ

parókakészitő specialista

A legujabb modellek állandóan raktáron.

Budapest, Dob ucca 27

(Skrek-ház) Lift.

Heiden Jenő optikai és fotó szaküzlete

Budapest, VI., Teréz-körut 8. sz.

Szemüvegek, látcsövek, hőmérők Dijtalan szemüvegvizsgálat. Használt fényképezőgépek. Amatőrfelvételek szakszerü kidolgozása. — Szombaton zárva. —

WEISZ MÓR

orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob ucca 22. --- Telefon: 42-3-65.

Keksz, levestészták és ostyaárúk. -- Diabetikusok részére „levegőkenyér".

Csokoládé legfinomabb kiviteiben. Elsőrendű dessert és különlegességek. --- Fagylalt tölisérek.

Az ujhelyi cadik messiásvárása

Szombaton, Tamüz 28-án van a nagy „ujhelyi Jahrzeit". Immár 92 esztendeje, hogy Rabbi Majse Teitelbaum, a világhirü caddik és gaon, a Chaszám Szajfer kortársa, az öröklét honába vonult.

Az évforduló alkalmából időszerü az ujhelyi caddikról a köv. legendás feljegyzéseket feleleveniteni.

*

Hite a mosiach azonnali eljövetelében egyenesen csodálatra méltó volt. Egész biztosra vette, hogy az ő életében jön el a Messiás és ebben a hitben annyira tántorithatatlan volt, hogy állandóan készenlétbe helyezte magát és megbízta szolgáját, ha éjjel akármilyen zajt hall, azonnal keltse fel őt, mert biztosan a Messiás jön... Minden Erev-Peszachkor, elkésztett egy csomó maceszt, üveg bort és poharat, berakta egy kosárba, a vállára tette és figyelt az ablakon keresztül, vajjon jön-e már a Messiás... Többször emlitette, hogy nagyon csodálkozik azon, amiért a menyországban levő szentek igy hagyják ezt és nem törődnek azzal, hogy a Messiás jöjjön... De én — ugymond — nem fogok nyugodni addig, amig kivánságom nem teljesedik... De sajnos, neki sem sikerült...

*

A messiásvárással kapcsolatban, Jeruzsálem és a szentély pusztulását emberfia nem gyászolta a Háromhétben úgy, mint az újhelyi caddik... Az a nagy bánat és óriási fájdalom, mely nemes szívét a chorban felidézésénél a gyásznapokban eltöltötte, rányomta szomorú bélyegét egész lényére. Midőn Tisobeov reggel felhivták a Tórához, hivei megdöbbenve látták, mennyire megváltozott a mester külseje, mely mindig vidám szokott lenni, testalkata méltóságosan felemelt fővel, most azonban termete nádként behajolva, háta meggörnyedve, komoran sötét és feldult ábrázata, szemei kisirva. A Tóra felolvasásánál keservesen nyögött, mintha egy előtte fekvő halottat siratna és a haftóra recitálásánál olyan jajveszékelő zokogásba tört ki, hogy a hívek is hangosan zokogtak, mely egy kőszivet is meginditott...

*

Közvetlen halála előtt megszólalt és mondá: Világok Ura! Ha Majse, Chane fia (igy hivták) tudta volna, hogy meg fog őszülni és Mosiách még sem jön el, egész biztosan nem birta volna elviselni ezt a nagy fájdalmat... De Te, Világok Ura, napról-napra csalogattad őt, amig egyszerre megőszült szegény... Nohát bizony, nem nagy művészet volt, egy ilyen öreg embert megcsalni... De most megtört szivvel esedezem Hozzád: jöjjön el már a Mosiach... Nem én miattam kérem, de a Te érdekedben, hogy általa Neved megszentesüljön, a nagy nyilvánosság előtt... És ezzel átadom magamat: testem és lelkem a Te oltalmadba bízom..." Ezek voltak utolsó szavai, mely után lelke örökre itthagyta földi hüvelyét...

•

A premislani Rebbe reb Majerl mondta: az ujhelyi caddik abban bizakodott, hogy megéri még a Mosiach jövetelét, de ebben nagyon csalódott. De midőn a menyekbe érkezett és kijelölt helyére akarták a mennyországba vezetni, ellentállást tanusitott, mind addig — ugymond — amig nem teljesitik kivánságát és nem küldik el a Mosiácht... Bizony nehéz munka előtt állottak a menyekben..., miglen titokban megbizták Dávid királyt a dolog elintézésére. És a zsoltáros király vette a hárfáját és andalitóan gyönyörü szép dalokat játszva becsalogatta a ujhelyi caddikot...

Guttmann József

Vidéki zsidók és szalma-özvegyek

P 1.30-ért
ארטה. כשר
menüt

Weisz Mendelnél
Wesselényi-u. 18.
Kazinczy u. sarok

EBÉDELJETEK!

Naponta többféle hal
50-60 fill.

Masaryk elnök és a zsidók

A csehszlovák köztársasági elnök a minap fogadta a brünni hitközség vezetőségét, mely előtt kijelentette, hogy egyáltalán nem kell tartani attól, hogy a német antiszemitizmus hulláma átcsaphat Csehszlovákiába.

FELHIVÁS
a hitközségi tisztviselőkhöz egy nagy miczvo ügyében

Stern Hermann beledi metsző mindenkor eleget tett kartársai *hachnószaszkalo* kéréseinek, mindenkor beküldte a reá eső 1 P 20 fillért, amikor a kollegiális felhivás érkezett hozzá. Most magára *Stern Hermannra* hárul a kiházasitás kötelessége. Számolva a nehézségekkel, önmaga akart segíteni magán, bankkölcsönt akart felvenni, de ezt nem sikerült megkapnia. Épen ezért kéri tisztviselőtársait, hogy szolidaritásuk kötelességének, mely egyszersmind egy nagy *gemilüsz-chesszed* ténykedés, adjanak kifejezést s küldjék be postautalványon a csekély 1.20 P-t. Még a legkisebb helyeken működő, vagy a legszűkebb viszonyok között élő kartárs is összetud hozni az ő körében legalább 1 P 20 fillért. Stern Hermann erre vonatkozólag minden előtte ismert címre irást küldött. A hitközségi tisztviselők, akik nem kaptak ilyen levelet, tekintsék *e sorokat* kérelemnek. Valóban szent ügyről van szó, amelyet a közönség általános pártfogásába ajánlunk. Pénzküldemények címe: Stern Hermann kántor metsző, Beled (Sopron m.).

A mádi Jahrzeit

(Saját tudósitónktól). Tamüz böjtnapján lett egy éve, hogy az orthodoxia nagy gaonja: *R. Mordchaj Léb Winkler,* a *„Lévüsé Mordchaj,* az örök életbe vonult. A Jahrzeit lefolyása manifesztációja volt tanítványai s hívői hódolatos tiszteletének, amelyet a megdicsőült gaon ragyogó egyénisége, földi élete megszünte után is kiáraszt.

Mád hitközsége már másfélszázad óta kiváló rabbikkal rendelkezett. Itt működött a XVIII. század második felében a Najdo Bijhüdo-ban említett *R. Majse Wohl,* továbbá *R. Amrom Chaszidó, R. Nószon Feitel Reinitz, R. Amrom Blum* (későbbi berettyóújfalusi gaon). Mádi főrabbi volt a *Kajl Arjé* (később beregszászi gaon), továbbá a *Bész Naftóli* neves szerzője. Mind elsőrangú tekintélyek, de mégis a tavaly elhunyt R. Mordchaj Léb Winkler tekintélye, elődeinél mélyebben hatott tanítványai s tisztelőire.

Már vasárnap s hétfőn megindult a kis városkában eleddig nem tapasztalt élénk idegenforgalom. Jöttek mindenfelől idegenek, akik azonban nem is voltak — idegenek, hisz az általunk szeretett Mester emléke hozta őket a helyre, ahol ő működött s ahol ők tanultak tőle Tóratudást és vallásosságot. Mindenütt szivélyes üdvözlet az egymást régen nem látott ismerősök részéről, a különféle nemzedékek barátkozása a híres mester áldásos emléke jegyében...

Hétfőn este a régi bészhamidros termében egész *Szaszra* szijüm lett tartva. A Flegmann Heiman chevra-elnök, Szamek M. és Walter H. gondnokok által rendezett 200 terítékes szijüm-banketten résztvettek többek között: Frey (Nagysurány), Fuchs (Biharkeresztes), Jungreisz (Tokaj), Briszk (Tasnád), Jungreisz (Nyírmeggyes), Spitzer (Zemplénagárd) főrabbik. A megdicsőült gaon utódja, Ehrenreich főrabbi kitünő hadron-ja után a fentnevezett főrabbik, továbbá Ehrenreich margittai, Sprei A. L. nyíregyházi rabbik — a nagy mester tanítványai — tartottak előadásokat. Utánuk beszéltek: Salczer hitk. elnök (Mád), Lebovics J. (Hadház), Ehrenreich (Miskolc), Duschinszky M. (a huszti gaon öccse Epestről), Schwartz Zsigmond szerkesztő (Kisvárda) s végül a bócherek közül: Moskovits M., Flegmann S. (Mád), Grünberger S. (Makó). A szijüm hajnali ½3-ig tartott.

A keddi böjtnapon a templom s a bészhamidros Mádon szokatlan módon zsúfolásig teltek meg. A zarándoklás a temetőbe egész nap tartott.

Délben a *„Machziké Hadosz"* tartotta közgyülését Rosenbaum Lipót tábornok főrabbi, orth. központi bizottsági tag, az egyesület ügyv. alelnökének elnöklete alatt. Jelen voltak többek között: Ehrenreich mádi, Pollák szerencsi, Deutsch abaujszántói, Grünfeld sajószentpéteri, Jungreisz nyírmadai, Kornitzer tolcsvai, Jungreisz tokaji, Briszk dadai, Jungreisz nyírmeggyesi, Spitzer agárdi, Citrom encsi főrabik, továbbá Fried abaujszántói, Fränkel tokaji és Salczer mádi hitközségi elnökök stb. A felszólalók nagyrésze kegyelettel emlékezett meg az elhunyt mádi gaonról, mint a *Machziké Hadosz* törekvéseinek nagy támogatójáról. A Machziké Hadosz Talmud-tóra bizottságát kibővitették az abaujszántói és a tokaji hitk. elnökökkel s ez a bizottság 2—3 héten belül megint összejön, hogy javaslatokat tegyen a Tóra-oktatás ügyében. Határozatba ment a Központi Iroda megkeresése azirán t, hogy a kegyszerek eladására vonatkozólag eszközöljön ki oly értelmű kormányhatósági rendeletet, amely a kegyszerek *(t'filin, mezüzo* stb.) forgalombahozatalát rabbisági jogositványhoz köti. Dicséróleg szóba került még a budapesti rabbiság legutóbbi kiáltványa is s ezzel kapcsolatban az a nézet alakult ki, hogy

Mosni, surolni... nem fáradság többé!

A VIM könnyűszerrel tisztít mindent a háztartásban. A VIM kiadós és kíméletes. Kevés munkával ragyog minden a tisztaságtól. Nyugodtan használhatja, mert a VIM összetétele megfelel a rituális előirásoknak.

VIM

rituális háztartásban nélkülözhetetlen.

minden rabbinak kötelessége a saját hatáskörében védőgátakat emelni a zsidó erkölcs és családi tisztaság megóvására.

Ugy a szijüm lefolyása, mint a Machziké Hadosz tanácskozása, valamint a temetőben kiontott meleg fohászok, méltóak voltak a nagy mádi gaon áldásos emlékének. A Chevra Kadisa által kiadott jegyek szerint mintegy 600 ember könyörgött a czadik sírhelye mellett az Egek urához.

Németországból

A rituális hús-ellátás körül

Amint értesülünk, a szárnyasok levágatása ma már nem ütközik különösebb akadályba. — A német liberális (neolog) rabbiegyesület hivatalosan megengedi hiveinek, hogy amennyiben nem tudnak egészségük veszélyeztetése nélkül lemondani a húsélvezetről, engedjenek a kényszernek és fogyasszák az előzőleg elkábított marha húsát, de ennek ellenében annál inkább gyakorolják az államhatalom által nem érintett vallási formákat. (Ünnepek megtartása, ima stb). Az Israelit joggal megjegyzi, hogy ez az engedély teljesen fölösleges, mert az illetőknek hivei már régen túltettek magukat a tilalmon. — Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a rituális étkezők támogatására alakult ismert hamburgi *„Verein zur förderung ritueller Speisehäuser“* c. egyesület fölhívja a közönséget a zsidó vendéglők és szállodák igénybevételére, mert ezek a mai viszonyok mellett is el tudják látni rituális hússal a látogatóikat, míg a közönség eddigi passzivitása okvetlenül maga után vonja majd a zsidó vendéglőipar teljes összeomlását.

Vigasztaló mozzanatok

A német orthodoxia vezérlapja „Der Israelit“ a legutóbbi számában összeállítja a Hitler-kormány intézkedései közül azokat, amelyekből remélhető a józanságnak előbb-utóbb való előretörése. Igy például elrendelte a *porosz közoktatási miniszter*, hogy legyenek tekintettel az összes iskolákban a zsidó tanulók ünnepeire és az ifjentiszteleti időkre. Egy másik kedvező jelenség az, hogy a *frankfurti rendőrségi elnök* a legerélyesebben kikelt az önkéntes és felelőtlen egyéni akciókkal szemben. *Június 28-án* a nemzeti szocialista párt nagygyűlésén a *külügyi vezető* tiltakozott az ellen, mint hogyha a zsidókat állandóan alsóbbrendű emberekként akarná kezelni a német állam. A józanság felülkerekedése nyilatkozik meg a *német propagandaminiszter* ama megállapításában, egy vidéki ipartestület esztelen indítványával szemben, hogy a német közgazdaság szivesen lát mindenkit, aki jó szándékkal vesz részt Németország talpraállításában. De azért: mindezzel szemben áll az a javaslat, hogy nem-árják nem lehetnek tagjai a munkásfrontnak, nem kaphatnak sem hivatalt, sőt állampolgárságot sem. Természetesen meg kell érteni az „Israelit“ kényszerű politikáját. Örül, ha valamit kedvező színben tüntethet fel.

Kiüzött német zsidók Franciaországban

Mivel több német menekült alkalmazást kapott Metz városában, a városi hatóság rendeletet bocsátott ki, hogy csak az alkalmazottak 5 százaléka lehet külföldi. — Arról van szó, hogy Délfranciaországban zsidó mezőgazdasági telepet létesítenek német zsidók számára.

Munkaalkalmak szerzése

A genfi nemzetközi munkakonferencia érintkezésbe lépett a nemzetközi munkahivatallal, hogy a menekült német zsidók számára a szomszédos országokban munkát lehessen biztosítani.

Mi ujság Nagyváradon?

(A *„Zs. U.“* tudósítójától.) Multkor emlitette a *Zs. U.* azt az ádáz harcot, amely az orthodoxia eme eddig első helyen álló hitközségében kitört.

A mult héten kiszállt a hitközségbe az erdélyi orth. közp. iroda képviseletében az iroda jeles elnöke: Wesel Albert tordai főrabbi, Szoffer marosvásárhelyi főrabbi és Joszovits m.-szigeti hitk. elnök, hogy a hitközség kebelében a megválasztott elöljáróság erőszakos elmozdítása óta egyre jobban elmérgesedett viszályt kivizsgálják és ha lehet, egyezség útján kiküszöböljék. A delegátusok elitélték a denunciálásokat és a peticiónak a rabbinátus és központi iroda megkerülésével történt beadását, úgyszintén az egyházi autonómia megsértésével kinevezés utján nyert vezetői mandátumok elfogadását. A vasárnaptól csütörtökig szakadatlanul tartó tárgyalások után a már küszöbön lévő egyezség az utolsó percben — csütörtököt mondott és a központi iroda megbizottai még aznap este eredménytelenül utaztak el. Az ügy értesülésünk szerint az e hét szerdájára összehivott legfelsőbb rabbitanács elé kerül.

Egyébként a vasárnap, július 23-án megejtendő uj hitközségi választás már előre veti árnyékát. A szembenálló pártok erősen készülnek fel a mérkőzésre. Közgyűlést közgyűlés követi, botrányos jelenetekkel élénken tarkítva. A denunciálások által elmozdított Kohn Dávid-párttal szemben a Mittelmann-párt „Hitközségi Egységespárt“ néven veszi fel a küzdelmet. Erre a Kohn-párt egyik szónoka maró gúnnyal megjegyezte: „Súlyos betegségeknél az a zsidó szokás, hogy a betegnek *más nevet* adnak, ugylátszik tehát, hogy a Mittelmann-Wasserstrom rezsím nagyon beteg lehet...“ Az „Egységespárt“ egyik szónoka viszont komoly intelmet intézett a hitközséghez: „Minden hitközségi tag kötelessége minden igyekezetével hozzájárulni ahoz, hogy a hitközség jövője a multjához méltó legyen...“

PARÓKA
elsőrendű kivitelben a legjutányosabb áron
Visó Márknénál
VII. Király u. 1. (Orczy ház)
kapható.

KERESEK azonnali belépésre szigoruan orth. perfekt szakácsnőt „Privát“ jeligére a kiadóba.

Orth. kóser penzió אסילו למהדרין Buda legszebb helyén a Svábhegy déli lejtőjén, május hó 1-én megnyilt. Komfortos szobák. ***Napi penzió 5 P-től*** **Állandó minjon**
Ugyanott házhelyek olcsón eladók.
Krausz Mór Park-penziója, I., Torbágyi-ut 110 Tel.: 65-2-75. Az 59-es végállomástól 10 perc.

A szatmári frontról

(Saját tudósitónktól)

Teitelbaum Joél (Reb Jajlis) nagykárolyi főrabbit már évekkel ezelőtt megválasztották Szatmáron főrabbinak. Mivelhogy a hitközségben pártviszály dúlt, a főrabbinak — főleg a chószidok táborából rekrutálódó — hívei s a hitközségi vezetőség egy része között, R. Jajlis nem akarta elfoglalni rabbihivatalát. A mult évi hitközségi választások alkalmából pedig ismét a főrabbi ellenpártja: a chószidpárt által *pos'im*-nak stigmatizált n. n. askenáz-párt került uralomra. Jóllehet: a jelenlegi hitközségi vezetőség is felkérte a főrabbit a rabbiszék elfoglalására, a pártviszály csak tovább végezte rombolását a hitközségben, s Teitelbaum főrabbi vonakodott a szatmári állását elfoglalni, oly hitközségi vezetőség mellett, mely az ő ellenpártjából áll. A hosszú huzavona után azután legujabban

a főrabbi levelet intézett a szatmári hitközség vezetőségéhez, melyben kijelentette, hogy végérvényesen lemond a szatmári rabbiszékről.

A hír Nagykárolyban nagy örömet keltett, mert a főrabbi személye a hitközségnek egész Erdélyben tekintélyt s jelentőséget kölcsönzött. A lemondás Szatmáron azonban nem érte el a kivánt sikert, nem eredményezte a pártok kibékülését. *Sőt:* a chószidpárt, amely évekkel ezelőtt R. Jajlis nevével indult harcra és győzött, most, hogy főrabbija lemondott, a legkomolyabban azzal foglalkozik, hogy kilép a hitközség keretéből s valamilyen módon külön hitközségi alakulatban tömörül. A következő rendkívül izgatott hangú röpirattal szólítja föl a chószid-párt a híveit a teljes elkülönödésre:

אזהרה ליראי ד' דפה עירנו! סורו נא מעל
אהלי האנשים הרשעים האלה פן וחלילה לקחת
חלק בעשיותיהם ובחבורותיהם וחוב גדול עלינו
להבדל מהעדה הרעה הזאת כת היראים

Már arról is beszélnek, hogy a jelenleg Pápán működő Grünwald Jakab volt bánffyhunyadi főrabbit fogják lelki vezetőjüknek meghívni. A különválási folyamat egyelőre rendkívül feszült helyzetet teremtett, mert a különválás módja s perfektuálása nagy nehézségekbe ütközik, mivelhogy Szatmáron tudvalevőleg az orthodox hitközségen kívül van egy statusquo hitközség is.

Mindenesetre óhajtandó, hogy megvalósuljon a nagykárolyi főrabbinak a szatmári hitközség jelenlegi vezetői hez intézett rövid lemondó levelének utolsó passzusa: *„Isten segítsen bennneteket ahoz, hogy az igazság útjain járjatok“.*

Szlovákiából

A kurucok betörésének emlékére

Vasárnap, július 16-án lett 250 éve annak, hogy Ungarisch-Brod hitközségét teljesen feldúlták a benyomuló kurucok (1683. jul. 16 = 5443 tamüz 22). Az ungarisch-bródi hitközség ebből az alkalomból nagy emlékünnepélyt rendezett. A betörés alkalmából vértanúhalált szenvedett Rabbi Nószon Noto Hannover, aki a *„Jivén Meczülo“* művében leírta az 1648-i kozáklázadás borzalmait, amelyek őt lengyel hazájából kiűzték s bolyongásai közben Magyarországba jutott, rabbinak választották. Amikor a vad katonák benyomultak a templomba, épen *s'majne eszrét* imádkozott, nem is tudta, mi történik körülötte, rárohantak s három részre hasították fejét. Sírköve ennek jelzésére hármas csúcsba végződik. Ő volt egyébként a *„Sááré Czijajn“* című különleges imakönyv szerzője. A hitközség az esemény évfordulójára emlékfüzetet ad ki.

A rimaszombati öreg rabbiné עיה

Rimaszombatról jelentik nekünk: E hó 16-án kisértük utolsó útjára Rimaszombat város és környéke közönségének impozáns részvéte mellett, felekezeti különbség nélkül, néhai nagynevű Singer S. Leó rimaszombati főrabbinak jámbor, itenfélő és jótékonyságáról híres özvegyét. A templom udvarán megtartott temetési szertartáson fia, Singer Rezső rimaszombati, Lemberger Izsó (Rozsnyó), dr. Lemberger Ábrahám (Nyirbátor), dr. Weisz Náthán (Balassagyarmat) — a megboldogult vejei — és Unsdorfer Hillel (Losonc) rabbik méltatták a megbolgult, köztiszteletben álló papné nagy érdemeit. A nyitott sírnál dr. Weinberger Rezső hitk. elnök tolmácsolta a hitközség és intézmények fájdalmas részvétét.

Az ifjúság elhelyezkedése körül

A *Zsidó Ujság* már többször foglalkozott a jesivanövendékek elhelyezkedésének kérdésével, sőt, amint a lapban olvasom, az égetően fontos probléma a bratislavai Központi Iroda végrehajtóbizottsága gondját is képezi. Legyen szabad ezvel kapcsolatban az illetékesek figyelmét felhívnom arra a körülményre, hogy az 1926. évben Szlovenszkón érvénybe lépett új ipartörvény értelmében még egy *szatócsnak vagy vegyeskereskedésnek az iparüzése is képesítéshez van kötve, megköveteli továbbá az új törvény a kocsmai jognak megadásához is az előzetes képesítést.*

Fiatal jesivanövendékeink ez által tehát elesnek annak a lehetőségétől is, hogy a jesivából kikerülve, egy faluban fűszerüzletet vagy kocsmát nyithassanak. Ez a körülmény teszi szükségessé, hogy folytassuk ott, ahol a régi Magyarországon a megboldogult Schück ónodi főrabbi megkezdte. Jesivájában fel akart állítani különböző ipari műhelyeket (asztalos, szabó, cipész, órás, nyomdász, könyvkötő), vallásos életet élő szakemberek vezetése mellett, olyképen, hogy minden növendék, amellett, hogy legtöbb idejét Tóratanulással tötli, szabad idejében egy néki tetsző és megfelelő iparágat is elsajátít. Áldásos tervét a háború keresztül húzta. Miért nem lehetne ma, amikor erre sokkal nagyobb szükség van, ezt az áldásos eszmét újból feléleszteni és megvalósítani? Nagyon sok szülő, csak azért, mert nem látja gyermeke jövőjét csupán a jesivába küldéssel biztosítva, oda adja őt esetleges kényszerhelyzetben oly iparoshoz is, ahol a szombat szentségét megszegni kényszerül, amivel a gyermek tudvalevőleg *egyszer és mindenkorra get-et ad a Tórának.* — Ha ezeknek a szülőknek módot nyujtanának rabbijaink és nagyjaink ahoz, hogy gyermekük a Tóratanulás mellett egy iparágat is elsajátíthasson, sok-sok zsidó gyermeket megmenthetnénk vallásunknak és amellett hasznos polgárokat nevelnénk a társadalomnak is.

Weisz Béla, Jelšava.

Butorok: **kombinált szekrények, rekamierek, hangulatlámpák, hálók, ebédlők, uriszobák, konyha- és előszoba-butorok, kárpitosáruk nagy választékban** **Olcsó árak.**
RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31
Szombaton zárva. Fizetési kedvezmény. Fióküzlet: Nádor-utca 21.

Az Aguillár-család

Elbeszélés. 55. Irta: Dr. Lehmann, mainzi rabbi
(Forditotta: MÜLLER IGNÁC)

Egynéhány hét mulva kihallgatásra jelentkezett és amikor a király elé bocsátották, a következőt jelentette:

— Felség, valami terv fogamzott meg bennem, amely az én jövőmet biztosíthatja, az országnak előnyére szolgálhat és Felséged kincstárának nem jelentéktelen összeget jövedelmezhet.

A császár kérdő tekintetére azután azt mondotta:

— Amikor Hollandiából elutaztam Németországon át, akkor azt tapasztaltam, hogy a fejedelmek Németországban a dohányzás szenvedélyét elfojtani igyekeznek.

— És ez igen helyes, — szólt közbe a király, mert, ha a jó I'ten azt akarta volna, hogy az emberek füstölögjenek, akkor kéménnyel a fejükön teremtette volna meg őket.

Don Diegó mosolygott.

— Felségednek ugyanaz a véleménye, mint a néhai angol királynak, Jakabnak. De már Angliában elálltak attól, hogy a dohányzást erőszakkal elnyomják. Különben is nem tudom, hogy a kormánynak i'teni és emberi törvények szerint micsoda joga van az egyén szabadságába így beavatkozni?

— Ugyan-ugyan, a kormány az I'ten által elrendelt felsőbbség és így tehát joga és kötelessége alattvalóit minden bajtól és ártalmastól megóvni, az apa is gondoskodik gyermekeiről és aggódik értük.

— Én ezt nem akarom tagadásba venni, Felség, de én azt nem tudom megérteni, miért tartoznék a dohányzás tilalmas dolgok kategóriájába?

— Igazán nem érti? Pedig olyan egyszerű. Elsősorban azt mondják, hogy a dohányzás ártalmas az egészségre, hogy eldurvítja az embereket, megrontja az izlésüket, a levegőt egészségtelenné teszi, erről talán lehet vitatkozni, de bizonyos, és ezt senkisem fogja tagadni, hogy a legnagyobb mértékben fölösleges, hogy annyi pénzt vigyenek ki az országból.

— Felséged meg fogja engedni, — válaszolt Diegó — hogy ebbeli nézeteimet nyilvánítsam. Ami rosszat mondanak a dohányzásról, az előítéleten és tudatlanságon alapszik; nem ártalmas az egészségre, nem durvítja az embereket, nem is olyan fölsöleges, jót tesz a kedélynek. Az állam egyébiránt sem tilthatja el a fölösleges dolgokat, mert ha e tekintetben túlszigoruan járnánk el, akkor vissza kellene térni a barlanglakók állapotához. Én épen ezért azt hiszem, hogy az államnak ki kellene használnia a dohányzási hajlamot és nem volna egyáltalában igazságtalan, hogy mindenki, aki dohányzik, fizessen adót, hisz az valóban nem olyan dolog, amit nem lehetne nélkülözni.

— De, hát a pénz mégis csak kivándorol az országból.

— Nem, ez úgy lesz, mint az amerikai burgonyával, amely Európában meghonosodott; ezt lehet megcsinálni a dohánynövénnyel is.

— Gondolja? És mi Kegyelmed terve erre vonatkozólag?

— Ajánlom, hogy Felséged Franciaország mintájára a dohányjövedéket adja bérbe, kizárólagossági joggal, hogy csak az illető bérlőnek legyen joga dohányt termelni és eladni és az illetők ezért a jogért évenként egy nagyobb összeget fizessenek és így az állam jövedelemhez jut anélkül, hogy uj hivatalnokokra volna szüksége.

— És tudna is ajánlani egy arra alkalmas embert, aki ezt a bérletet vállalja és szükséges szervezetet kiépíti?

— Bátor vagyok önmagamat ajánlani. Be szeretném vezetni a dohánytermelést Felséged összes országaiba. Atyám kitünő mezőgazdasági szakértő, segitene nekem, üzletileg a dolgot a sógorom intézné, én pedig megszervezném a birodalomban a termelést.

— Kegyelmed igazán okos ember, Don Diegó. Tervezetét elő fogom terjeszteni az államtanácsnak, illetőleg legjobb, ha emlékiratba foglalja mondanivalóit, de nem spanyolul, hanem latinul, mivelhogy az államtanács tagjainak egyrésze nem ért már spanyolul. Az én hozzájárulásomról biztos lehet.

Néhány nappal később Diegó benyújtotta a tervezetét és mivel a császár így akarta, az államtanács egyhangulag elfogadta és így megkapta a monopóliumot a dohánytermelésre Don Diegó, aki avilai püspökből osztrák császári dohánytermelő lett.

A privilégiumi oklevéllel a zsebében nagy örömmel tette meg visszafelé az utat Amsterdamba. Épen a legjobb időben érkezett. Az üzlet, amelyet apja Don Manuel a sógorával: Don Josével együtt alapított nem akart prosperálni, sok pénzt is veszítettek mellette. Amikor Diegó elmondta nekik a történteket, nagyon örültek, Don Manuel úgy is inkább a mezőgazdasági foglalkozást szerette, elhatározták, hogy Ausztriába költözködnek.

Diegó nemsokára rá egybekelését ünnepelte. Nagy volt az öröm a családban, az öreg Rafaelo pedig kijelentette, hogy kedves tanítványa esküvője után már nincs sok keresni valója az életben és valóban nemsokára rá a hűséges szolga az örök nyugalom honába tért.

Az amsterdami üzlet likvidálása után az egész család átköltözködött Ausztriába, irányította a dohánytermelést, nagy gazdagságot szerzett és az államnak igen nagy jövedelmet. Károly császár hálája jeléül Diegót bárói rangra emelte.

*

Egynegyed évszázad után mindazok a nehézségek, amelyektől egykor Károly császár félt, bekövetkeztek, amikor Mária Terézia el akarta foglalni a trónt és az európai hatalmak nagyrésze ellene fordult. Különösen II. Frigyes porosz király, a későbbi Nagy Frigyes szorongatta. A nagy zürzavarban úgy akart magán segíteni Mária Terézia, hogy kiűzte a csehországi és morvaországi zsidókat, mivel azzal gyanusította őket, hogy rokonszenveznek a poroszokkal. A rettenetes rendelet mélységesen sújtotta a szerencsétleneket, érdekükben hiába jártak közre Anglia, Hollandia, és Svédország követei.

Akkor báró Diegó Aguillár, aki közben egész aggastyán lett, bár egyenes tartása meghazudtolta magas korát, audienciára jelentkezett a királynőnél.

— Felség, szabad-e emlékeztetnem az első audienciára, amikor Felséged apjánál legelőször megjelentem kihallgatáson és amikor Felséged apja valami utasítást adott Felségednek reám vonatkozólag.

— Igen, emlékszem, felséges Apám szívemre kötötte, hogy Kegyelmed minden kérését teljesítsem, mivelhogy Kegyelmed mindig csak igazságos dolgot kér.

— Ugy is van, épen azért arra kérem Felségedet, hogy ne vonja meg kegyelmét csehországi hitfeleimtől.

— Ugyan, hagyja ezeket a csehországi zsidókat, ezekkel szemben apám is ép úgy járt volna el.

— Méltóztassék megbocsájtani, ha ellent mondok, de ki kell jelentenem, hogy Károly császár türelmesebb volt a zsidókkal szemben, amint ezt Felséged gondolja.

— Hogyan?

— Ismeri Felséged az én élettörténetemet?

— Csak annyit tudok, hogy fiatalkorában apámnak nagy szolgálatot tett.

— Ha megengedi Felséged, akkor elmondom, hogy is történt az.

A királynő engedélyével báró Diegó elmondotta életének csodálatos történetét. A feszült figyelemmel hallgató királynő a végén felkiáltott.

— Hát valóban, Apám tudta, hogy Kegyelmed püspökből zsidóvá lett?

— A megdicsőült felséges császár tudta mindezt, de ő valóban hálás volt.

— Tehát azt hiszi, hogy ennek a hálának a szellemében én is bocsássak meg a csehországi és morvaországi zsidóknak? Hát meggondolom majd a dolgot, de nem igérhetem meg. Csak annyit mondok, hogyha a száműzetési rendeletet visszavonom, úgy Báróságodnak van oroszlánrésze benne.

Mária Terézia nem is engedte, hogy a báró köszönetet mondjon neki, hanem kegyesen elbocsájtotta. Nemsokára rá megjelent a kiűzetést visszavonó rendelet és a csehországi és morvaországi zsidók nagy hálával emlegették a báró Diegó y Aguillár nevét.

*

Ezzel végére értünk elbeszélésünknek. Arra igyekeztünk, hogy az Aguillár-család történetének keretében bemutassuk a vallásgyűlölő és kíméletlen fanatizmus pusztításait és kegyetlenségeit, amelyek ezer, meg ezer családot tönkretettek és végveszélybe döntöttek, de egyszersmind

az Aguillár-család példája mutatja, hogy százan és százan voltak, akik vértanuhalált haltak

és voltak olyanok is, akiknek hithűségét, kitartását az I'ten kegyelme megjutalmazta azzal, hogy megmenekülhettek az inquizició elől, uj életet kezdhettek és hitsorsosaiknak szolgálatot tehettek, önzetlen és közhasznú működésük által. Az Aguillár-család minden egyes tagjának az adott erőt, hogy megtanulták azt, hogy Izráel ereje: I'ten tana és I'ten törvénye.

(Vége.)

A dubnói maggid elmés példázataiból

... A híres maggid, mint ismeretes, községről-községre járt elmés hitszónoklataival, melyeket rendszerint szivesen honoráltak is. Egyízben azonban a maggid egy olyan k'hillóba téved, ahol szónokolni nem hagyják, de azon ürügy alatt, hogy „nincs pénz", még a szokásos nedovot (adományt) is megtagadják tőle. Erre a maggid azt mondta:

— Uraim, kérlek benneteket, engedjetek szombaton a szószékre, csupán három szót akarok nektek prédikálni...

— No, ha nem lesz több, három szónál, akkor legyen — mondták.

Elkövetkezett a szombat. A reggeli ima után a maggid felment a szószékre és azt mondta: Üvó l'czijajn gaj'él (s eljő a megváltás Ciónba), s ezzel távozik is a szószékről. Miután azonban most már a hallgatóság a 3 szó értelmezésére kiváncsi volt, kérték, hogy magyarázza meg nekik, amit meg is tett:

— Egyszer egy gazdag és egy szegény ember azon vitatkoztak, hogy ki akadályozza a Mosiach eljövetelét. „Te vagy az oka", mondja a gazdag a szegénynek, mert a Talmud azt mondja, hogy ha Mosiach jön, „chücpo jaszge", nagy lesz az arcátlanság: te pedig velem szemben alázatos vagy."

„Én meg azt állitom, hogy rajtad múlik", válaszol a szegény ember, mert a gemoró azt tanitja, hogy „Én ben Dovid bo, ad setechale prüto min hakisz", nem lesz senkinek pénze, neked meg van.

— Rabojszáj, folytatá a maggid, nálatok, itt, mint tapasztaltam, nincs pénz, de arcátlanok is vagytok, tehát „üvó leczi jain gajél", ti miattatok jöhetne mindjárt a Mosiach, ti nem tartjátok vissza.

Egy másik esetben felkérték d'rósára, de egy különös feltétellel: nem szabad pószükra felépíteni; ők csak egy példázatot, egy „mosolt" akarnak hallani.

— Dehát micsoda értelme van egy elbeszélésnek, ha nem azt a célt szolgálja, hogy vele egy pószükot magyaráznak — kérdé a maggid.

— Nem és nem, mi nem akarunk semmi pószükról tudni.

— No jó van, mondta, figyeljétek a módot:

— Volt egyszer egy nagyon gazdag ember, kinek nagy gabona- és lisztkereskedése volt. Egyetlen fia egy kissé korlátolt lévén, halála előtt egy jó bóchert vesz neki társnak, aki fele haszonra dolgozik vele. A bócher adja az észt, az ő fia pedig a pénzt. Igy is lett. Miután az ember meghalt, meg is kezdték a társasüzletet. Egyszer igy szólt a társ: Most a malomba megyünk, hogy lisztet vásároljunk. De figyelmeztetlek, hogy ott nagy kutyák vannak (azok huzták akkoriban a malomköveket), ne félj azoktól. Ha talán esetleg közelednek a kutyák, csak klabáld feléjük, a pószükot: „lanochri szasich, l'ochichó laj szasich" (tréfásan fordítva: idegent harapj, testvéredet ne harapd)...

Mikor a malomba értek, a kutyák elkezdtek iszonyúan ugatni, ugyhogy a fiatalember futásnak eredt.

— Ne félj, — kiabált a társa — mondd hamar a pószükodat!

—Ja, én mondanám, rebegte ez félősen, de a kutyák nem engedik, hogy — egy pószükot mondjak.

Tejes napokra
sajt, vaj, liptói és tehénturó, tejfel, dobozos emmenthali legolcsóbb és legmegbizhatóbb beszerzési forrása. Árusitás nagyban és kicsinyben.
Özv. Schlanger Bertalanné
VI,, Laudon-utca 7. szám.
Telefon: 12—6—72.
Naponta póstai szétküldés.

A váci Jahrzeit

(Saját tudósitónktól) A váci gaon Jahrzeitja impozáns keretben folyt le e hét szerdán, Tamüz 25-én. Már a korai délelőtti órákban sereglettek a közelről-távolról érkező tanítványok és tisztelők a helybeliekkel együtt a szent sírhoz. Megható volt Silberstein Dávid főrabbinak hetven tagú jesivája élén valóájtatoskodása, ami után a Talmudtóra növendékei vonultak fel oktatóikkal az élükön a feledhetetlen gaon sírboltjába. A jesiva és Talmudtóra felvonulása azt a magasztos érzést váltotta ki a jelenvoltakból, hogy a megdicsőült halhatatlan Tórafejedelem megelégedetten szemléli a felső régiókban, miként az általa lefektetett Tórapillérek ma is szilárdan állanak... Délután *szijüm* volt az egész *Sasz*-ra, majd a jövő évre való újabb tanulásra a saszt ismét kiosztották. Az ezt követő nagyszabású szijüm-banketten megkapó Tóraigéket mondtak a váci, beledi, berceli, pomázi, gönci, sziráki, tinnyei főrabbik. Beszéltek még: Silberstein Mór (Ujfehértó), Schwarcz H. (B.-gyarmat), Klein Jenő (Bpest), Silberstein Izráel (Vác). A jelenlegi jesivanövendékek nevében: Reinitz Kálmán (Pétervására), Briszk M. (Dada), Hoffmann Kálmán (Ada) mondtak *divre tajrót*. A sikerült rendezés Hirschfeld Adolf és Reichenberg Ignác menza-gondnokok, valamint Goldberger Lajos (Mosonszentjános) érdeme.

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Matajsz-Masz'é, Tamüz 28.

— Rajs-chajdes bencsolás —
— Av horach'mim — II. Perek —

Gyertyagyujtás (Bpest): 7.25
שבת kimenetele „ 8 20

Vasárnap este Rajs-chajdes előestéje: a tejes „9 nap" kezdete

— Hétfő: Rajs-chajdes Ov —

— A MINISZTERELNÖK NEJÉNEK ELHUNYTA hírét a hazai zsidóság *mély megilletődéssel* fogad'a. Az orthodoxia együttérző, fájdalmas részvétét a Központi Iroda tolmácsolta a miniszter.elnök előtt. A végtisztességen az orthodox zsidóság képviseletében Frankl Adolf felsőházi tag vett részt.

— RABBIVÁLASZTÁSOK, RABBIINSTALLÁCIÓ. A nagyoroszi hitközségi kerület f. hó 18-án megtartott közgyülésén Pollák Zakariás rabbit egyhangúlag főrabbijává választotta. Az új főrabbi egyidejüleg eljegyezte a megdicsőült Lőrincz I. főrabbi leányát: Séve Rachel kisasszonyt. — A győri orth. hitközség Strasser Jónás rabbit, a néhai tokaji gaon fiát és Snyders főrabbi vejét, a hitközség dájonjává választotta. — Nyíracsádon a napokban tartotta beiktató ünnepélyét Lichtenstein A. J. főrabbi, a marosvásárhelyi főrabbi veje.

— HITKÖZSÉGEINKBŐL. Amíg pld. Ujpesten és Vácon a machlajko hullámai állandóan fel-fel csapkodnak s az orth. vezetőség részéről x-szer megkisérelt békéltető tárgyalások mindezideig nem érlelték meg a kellő eredményt, addig módunkban áll egy kisebb hitközségben fellobbant viszály békés likvidálásáról is hírt adni. Tétről van szó. A kis dunántúli k'hilló és annak funkcionáriusai között ellentétek merültek fel. A békés elintézés érdekében a Központi Iroda által delegált Steiner Ignác gyömörei főrabbinak és dr. Lemberger Albert győri hitk. elnöknek — amint értesülünk — sikerült az ügyet közmegelégedésre elintézni.

— A BÉCSI HITKÖZSÉG UJ FŐRABBIJA. A bécsi hitközség *dr. David Feuchtwang* rabbiját főrabbinak nevezte ki, címzetes főrabbi dr. Isr. Taglicht lett.

Kérelem hittestvéreimhez! Friedmann Áron, magyar származású, berlini menekült posztókereskedő és családja, teljesen vagyontalanul jött Budapestre. Magyar állampolgárságát megtartotta és így nálunk letelepedhetett. Miután sem forgótőkéjét sem áruját nem hozhatta magával, tisztelettel kérem posztókereskedő hitsorsosaimat, kegyeskedjenek szerencsétlen testvérünket valami posztóáruval támogatni és azt közvetlen lakcímére: Bpest, VII., Klauzál u. 21., fsz. 10. juttatni. A Mindenható áldása kisérje a jótékony adakozókat és váltsa meg Izráel fiait a sok szenvedéstől. Hittestvéri üdvözlettel: **Korein Dezső**

Fizetésredukció miatt din-tajro

A técsői hitközség az összes alkalmazottai fizetését rendkivüli módon lecsökkentette. Ezért a tisztviselők a hitközség elöljáróságát a kassai rabbisághoz din tajro-hoz hívták.

— SZOMORU, DE MÉGIS HUMOROS. Egy svájci lapban egy doktor Lukatschowsky megál'apítja, hogy a hitlerizmus a náci betegre nézve életveszélyes. Mert ha az elvhű náci szívbajos, nem szabad digitált használnia (Ludwig Traube, a zsidó orvos találta fel). Ha fáj a foga, nem használhat kokaint, mert ez is a zsidó Stricker találmánya. Ha a náci tifuszban van menthetetlen, mert a kezelés Vidal és Weil zsidó orvosok szerint történik. Minkowszky a zsidó orvos találta fel az insulint és így tehát a náci cukorbeteg inkább elpusztul, de nem használja. Fejfájás ellen nem használhatják a piramidont és az antipirint (feltalálták Spiro és Eilege), ha görcseik vannak, nem használhatják a zsidó Liebrecht találmányát a chlorydratot. Ha lelki gátlásaik vannak, nem is szabadulhatnak tőlük mert a pszicho-analizis gyógymódjának úttörője Freud, szintén zsidó.

— A VOLT GALANTAI TANITVÁNYOK EGYESÜLETE a napokban ülésezett Galántán Grünwald Adolf (Dunaszerdahely) és Stern Simon (Stupava) elnökök vezetésével. *Az idei nagy összejövetel Elül 18. és 19-re lett elhatározva,* mely alkalommal Buchsbaum főrabbi a *„b'diko ü-bitül"* szügjóból (Pészochim 5) tart előadást. Az egyesület rövidesen nyomtatásban megjelentet egy kimutatási füzetet, melyben az 5692—5693-ban befizetett tagsági díjak szerepelnek. A tagsági díjjal hátralékban levők felkéretnek, hogy hátralékukat *rendezni sziveskedjenek.*

— LORD MELCHETT MEGTÉRT. Londonban a főzsinagógában szombaton ünnepies keretek között visszatért az izralita vallásra Lord Melchett, az „Imperial Chemical Industries Tröst" elnöke, akinek családja már régebben elhagyta zsidó hitét. A lord kijelentette, hogy nem politikai okokból, hanem tiszta meggyőződésből vette fel ismét ősei vallását.

— A BUDAPESTI ORTH. ZSIDÓ NŐEGYLET választmánya f. hó 11-en tartotta a megboldogult *dr. Schächter Jakabné* elnöknőjének elhunyta alkalmából, *Tauber Czipóra* alelnöknő elnöklete alatt gyászülését, melyen mélt. Frankl Adolfné társelnök is megjelent. Alelnök megható szavakkal ecsetelte a nagy veszteseget, amely nemcsak az elhunyt szűkebb családját — melyhez túlajdonképen a budapesti szegényeknek nagy száma is tartozott — hanem az egész fővárosi orth. zsidó társadalmat érintette. Fogjunk összesze a munkára, hogy ezen szépen felépített intézmény, melyet a megdicsőült 24 éven keresztül oly odaadóan vezetett, ne dőljön... Tauber Czipóra megindító beszéde után még *Klein Jakabné* és *óbudai Freudiger Abrahámné* úrhölgyek áldoztak kegyeletes szavakkal az elhunyt emlékének. Elnöklő ezután előterjesztette az elöljáróság által hozott határozatot, mely szerint a gyászév alatt az elnöki tisztséget nem töltik be; az elnöki teendők elvégzésére pedig a boldogultnak idősebb leányát: özv. Bárkány Árminné úrhölgyet kéri fel. *Bárkányné* keresetlen szavakkal mond köszönetet — huga dr. Friedmann Izidorné úrhölgy nevében is — azért a rajongó szeretetért és általános tiszteletért, mely boldogult édesanyjukkal szemben megnyilvánult. A felajánlott munkakör elfogadását kegyeletes kötelességének tekinti, mely feladatnak a boldogult szellemében való teljesítéséhez a Mindenhatótól erőt, munkatársaitól pedig hathatós közreműködést kér.

Neuvirth Testvérek
órás és ékszerészek
BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.
Brilliáns, ékszerek, ezüst disztárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vételek. Saját műhely. ☛ **Brilliáns, arany és ezüst beváltás.**
SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

Kundmachung
Wirkungsvolle דרשות in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene** ריח ורינ Gast- u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengő *aufwärts,* 50 H. Porto recommandirt im *voraus* erbeten. — **Pschetti** werden gegen extra Vergütung angefertigt.
Mein מנחת ישראל auf פרקי אבות P 1.20
Rabbiner ISRAEL BRAUN
Budapest, Szövetség ucca 43.

— AZ UJFEHÉRTÓI REBBE SALGÓTARJÁNBAN töltötte az elmult szombatot, ahol Rauchwerger Mór hitk. elnöknél szállt meg. A hírneves rebbet a hitközség tagjai és a jesiva 100 növendéke főt. Günczler rabbival az élükön igen meleg fogadtatásban részesitették.

— ILLUSZTRIS VENDÉG NYIREGYHÁZÁN. Azékesszóásáról, kitünő szónoki rutinjáról közismert *Schreiber Dávid* boryslavi tudós, Sámuel fiának, lapunk munkatársának látogatására az elmult szombatot Nyiregyházán töltötte. Előkelő megjelenése, lebilincselő kedvessége, imponáló tudása által — mint nekünk írják — az érdeklődés csakhamar feléje koncentrálódott s az egész sabosz az illusztris vendég ottlétének jegyében telt el. Külön kiemelendő azon nagyszabású hitszónoklata, melyet a bészhamidrosban estefelé, a misztikus hangulatú félhomály beállásával tartott.., A lélekemelő Tóraigék még sokáig felejthetetlen emléket hagytak a nyiregyházi orthodox hívők körében.

— HALÁLESET. Megrendítő halálesetet jelentenek nekünk Félegyházáról Strassburger Sámuelné, szül. Weiss Mariska *43 éves korában* elhunyt. Óriási részvét mellett temették. Szívbemarkoló heszpedet mondott Liebermann Ármin főrabbi, és Holländer Bernát rabbi, kik az oly korán elköltözött nemeslelkű úrinő kiváló erényeit és vallásos lényét markáns vonásokban méltatták. Végül férje bucsuzott tőle, mélyen megindító szavakkal. — תנצב"ה

— ÖNÁLLÓ ORTH. HITKÖZSÉG ALAKULÓBAN KISPESTEN. Az 1500 adófizetőt számláló neológ hitközség mellett már évtizedek óta működik igen szerény keretek között egy orth. imaegyesület. Az utóbbi 3 év alatt Rottmann Lipót elnök agilis és hozzáértő vezetése mellett szépen fejlődött. Ma már szép templomot tart fenn és rendelkezik mindazon intézményekkel, melyekre egy orth. hitközségnek szüksége van. Most, hogy a tagok száma a hitközségalapításhoz megkivánt létszámot elérte, akció indult, hogy az egyesület az önkormányzati jogot megkapja, vagyis önálló orth. hitközséggé alakuljon. Az egyesület választmánya legutóbbi ülésén Mayer Ernőt, Mayer Lázár pesti egyleti rabbi fiát rabbijává választotta. A fiatal, tudós főrabbi beiktatása akkor lesz megtartva, amikor az egyesület az autonomiát megkapja. Ez rövidesen, remélhető, mivelhogy az egyesület ezen célkitűzését főt. Rosenbaum Mózes kisvárdai főrabbi, központi bizottsági tag minden befolyásával támogatja.

x AZ OMIKE KÜLÖNVONATA ABBÁZIÁBA. Az OMIKE július 30-án indítja különvonatát, mely alkalommal kéthetes olcsó nyaralási lehetőséget nyujt az előnyösen ismert orth. koser Weisz penzióban Lauranában. Részvételi díj utazási költséggel, bőséges teljes penzióval, mellékkiadásokkal együtt P 174.— Jelentkezéseket korlátolt számban még elfogad az OMIKE d. u. 5 és 8 óra között, IX, Üllői út 11. I. em. Telefon: 86—7—12.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P.)

Wieder Jolánkát Turna n/B., eljegyezte *Elefánt Henrik,* Szepesváralja. (Guttmann József és családja szivélyesen gratulál.)

Schik Ella Vác és *Moskovits Jenő* Ipolyság—B.-gyarmat, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett).

Oberländer Ilonka Ujpest, ifj. *Schwarz Ede* Nyíregyháza, jegyesek (Minden külön értesítés helyett).

זיסל עהרענגרובער ווראנעוו, משה גרינוואלד אונגוואר מאורשים.

Langberg Hermin és *Spitzer Sámuel* Derecske, jegyesek.

Neuhaus Sári Bratislava és *Deutsch Jakab* Topolcany, jegyesek.

Ausländer Gyula volt elnökünknek Kaiser Tirca úrleánnyal (Vásárosnamény) történt eljegyzéséhez ezuton kivánunk szivélyes mazeltovot.

Tiferesz Bachurim, Nyírbátor.

Gelb Berta Sevlus, *Teitelbaum Lajos* Tornala, jegyesek.

Klein Ilonka Filakovó és *Kollmann Manó* Budapest, jegyesek.

מעומק לבבי פנימה אביע ברכת מזלא טבא למע"כ ידידי חביבי ה"ב ההתן העילוי הנפלא המפורסם ערונרת הבושם פה מסיק מרגליות בגש"ק מו"ה הרב משה גרינוואלד שיח' בהגאון אבד"ק יאדע יצ"ו לרגלי ארושין עם בת דודו ז"ל נכדת הגאון מוראנעוו שליט"א, וה"ר שתורה וגדולה יעטרו את שלחנו כאות נפשו הטהורה וכברכת אוהבו בכל לב ונפש:

מרדכי שטערן, אונגוואר.

Fried Szerénke, a balmazújvárosi főrabbi leánya, f. hó 4-én házasságot kötött *Liebermann Eizikkel,* a debreceni rosjesivóval, Kemecséről.

הננו מביעים ברכת מזלא טבא נלבבה והמה לכבוד הב' החרן המו"מ בתו"י חו"ב המושלם מו"ה יקותיאל סאמעט נ"י לרגלי ארושין. בשם החברה בחורים דקהל ספרדים אוהעלץ:

יצחק הארטמאנן, משה אהרן טייטעלבוים.

Hermann Éva Vácról, f. hó 9-én tartotta egybekelési ünnepélyét *Lipkovics Nándorral,* Szabadka. A menyegző rendkivül impozáns lefolyású volt. Az ünnepség már a megelőző szombaton kezdődött, amikor a vőlegény mély tudásra valló hallachikus és homiletikai *drósát* tartott. A díszvacsoránál szebbnél-szebb beszédet mondott: Deutsch Mózes szabadkai, Silberstein Dávid váci főrabbi, Schreiber Sámuel zágrábi rabbi. Igen szellemesen beszélt az örömapa. Hermann Ignác váci hitk. elnök; felszólaltak még: Lipkovics A. és Hermann Mayer, a mátkapár fivérei és mások.

הננו מזה להביע ברכת מז"ט לידידינו הב' החתן המו"מ, הגדול בתורה כש"ת מו"ה עמרם שליט"א בן יקיר לכ"ק רבינו הגאון שר התורה מרן האב"ד דפה שליט"א לנשואיו עם בת הגאון המפורסם מו"ה שלמה דוב העללער רב"ד בסינעט.

חברה בחורים, ראצפערט.

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszertőzsdetag. *Mindenféle órák, arany-, ezüst-, brilliánsáruk alkalmi áron való megbizható beszerzési forrása.* Kivánatra **választékot küld.**

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Többeknek: Az Aguillar-regénnyel könyvalakban nem szolgálhatunk. Ha azonban valakinek csupán egyes folytatásokra van szüksége, úgy lehetőség szerint megküldjük a kivánt néhány példányt. — **G. F.:** A váci viszály likvidálása ügyében való üzenetét rövid úton illetékes helyre juttattuk. — **R'chas:** A szokások a hitközségekben különbözők és erre nézve nincs egységes szabály vagy gyakorlat. Propoziciójával tessék közvetlenül a Központi Irodához fordulni. — **Több hír** helyszűke miatt jövő hétre maradt. — **T. B. Komarno:** Ugy tudjuk, hogy a hitközség feloszlatta az egyesületüket. Tessék a választási hiradásukat a hitközséggel láttamoztatni.

DIÁKLÁNYOKNAK
szigoruan vallásos családi otthont nyujt tanárházaspár **Korrepetálás. Idegen nyelvek.** Zongora.
REIF, Budapest, VII., Nagydiófa-u 27.
A középiskolák centrumában.

Metsző-(sakter-)fujtatók!
SULKÓ ÉS WINTERNITZ
fujtatógyár. Alapitva 1894.
Budapest, VI., Jász ucca 3.
A magyarországi aut. orthodox hitközségek tulnyomó részének állandó szállitója.
Javitások!

A tejes napokra
való tekintettel a n. é. közönség szives figyelmébe ajánljuk orth. kóser tejtermékeinket u. m. különböző sajtok, dobozos sajtok, csemege juhturó, liptói turó stb. Egyben felhivjuk az igen tisztelt vevők figyelmét, kik orth. rabbiság felügyelete alatt. **Központi Tejcsarnok, Trattner Márkusz, Sátoraljaujhely**

T.
M.Kir.Nemzeti Muzeum
Budapest.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betükből 32 fillér. Állástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. *Az összeg előre küldendő be;* lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jeligés levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A budapesti Nefelejts-utca 16. sz. imaház a főünnepekre szefárdul imádkozó **baal müszaft keres.** Honorárium 200 P. A megválasztott költségei megtérítetnek. **Imaházi gondnokság**

A szegedi orth. izr. imaegyesület az őszi főünnepekre **müszaf-elöimádkozót keres.** Pályázótól megkivántatik, hogy kellemes hangú, **jóre somájim merabbim** legyen. Utiköltséget csak a megválasztottnak térítünk. Kimerítő ajánlatok, fizetési igény megjelölésével, köv. címre küldendők: Weisz Vilmos gondnok, Szeged Mars-tér 17.

Figyelmeztetés!

Tudomásunkra jutott, hogy nevünkben templomjavitás, ugyszintén mikvo-jesiva részére illetéktelenek hitsorsosaink körében adományokat gyüjtenek. Mivelhogy mi senkit gyüjtéssel meg nem biztunk, ha valaki ily cimen jelentkezik, sziveskedjenek arról alólirt elöljáróságot értesiteni, hogy az illető ellen eljárhassunk.

Knöpfler Izidor
hitk. elnök, Tinnye

Fenákel Jónás
orth. kóser baromfikereskedése
Budapest, Dob-utca 28. sz.
TELEFON: 31—6—73.
Zsir kicsinyben és nagyban, a legjutányosabb árban, vidékre is.
Garantált tiszta és prima áru.
Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Apró hirdetések

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b. Telefon. Cégnélküli levelezés.

LÖWINGER SÁMUEL Kaba. Házasságközvetítő. Biztos eredmény! Válaszbélyeg.

Csinosan bútorozott, kétablakos, tiszta szoba olcsón kiadó. Átutazónak is. Lebovits Benjámin, Budapest, VII., Rombach utca 11. I. em. 13.

NYARALJUNK TINNYÉN (Pest m.)! Olyan levegő, mint a Tátrában! Orthodox metsző van.

DIÁKFIUT VAGY LÁNYT orth. ellátássa' vállalok az iskolaévre. Cím a kiadóban.

SZOMBATTARTÓ céghez vagy vállalathoz társulnék 10.000 P-vel. A pénzre 100%-os garancia szükséges. Ajánlatokat a kiadóhivatal továbbít.

ÉRETTSÉGIZETT, németül beszélő, héber tudással rendelkező leány lakás és ellátásért, ajánlkozik orth. családhoz, kisdedekhez, vagy korrepetitornak. Cím válaszlappal a kiadóban.

TEJES NAPOKRA szerezze be szükségletét Spira Mór sajtgyárában, Uzhorod 2. (Vendéglő és üzlet a vasút közelében)

„SZERÉNY" jeligére levél a kiadóban.

FRÄULEIN streng orthodox, der ungarischen, deutschen und slovakischen Sprachen mächtig, sucht in einem streng religiösen Hause Anstellung Perfekte Säuglingspflegerin, tüchtig im Nähen. Anträge sind unterm „Verlässlich" an: Müller József, Bratislava, Edlov dvor, zu richten.

JÓMEGJELENÉSŰ, megbízható, 16—17 éves fiú vas- és bőrüzletbe tanulónak teljes ellátással felvétetik. „Szombattartó" jeligére.

ORTH. helyre, bármilyen szakmában, ellátásért intelligens fiú állást keres. Cím: Schlesinger, Budapest, Mozsár utca 4. I. 6.

MINDENES zsidó lányt fizetéssel felveszek. Bándler Jakab, Budapest, Rottenbiller-u. 29/b.

NÉMETÜL beszélő, jó házból való zsidó lányt, ki a háztartásban is segédkezik, gyermekek mellé keres orth. család. „Jó bánásmód" jeligére.

OKL. TANITÓ, aki magántanulók előkészitésében (polg. és gimn.) nagy gyakorlattal bir, 1—2 családhoz vidékre ajánlkozik. „Perfekt német" jelige.

KEZDŐ GYERMEKEKHEZ házitanítót keresek, aki bőrüzletben is segédkezik. Mehrel Géza, Kál (Heves m.).

Üzlethelyiség nagy és forgalmas községben, piactéren, melyben 25 év óta vegyeskereskedés volt, igen olcsón azonnalra kiadó. Alkalmas fűszer, vas bőr stb. üzletnek. Biztos megélhetés. Cím a kiadóban.

Szlovenszkói utasok figyelmébe! Ha Surányba jön, keresse fel a Rattner-féle orth. kóser bodegát, ahol olcsón és jól étkezhet.

Hasovasz avédó! A helybeli zsinagógából 5 pár t'filint elloptak. Nyomravezető 20 P jutalomban részesül. Goldberger Dávid, Balatonfüred.

Grósz I. József budai orthodox rabbi ur felügyelete alatt kezelt **kóser fajborok és édes csemegeborok** kicsinyben és nagyban, házhoz szállitva legolcsóbban **Fahn Fülöp** borkereskedő II. Margit-körut 3. Telefon: 53—4—81.

Balatonszárszón
orth. kóser penzió
Parkkal szemben, a viztől 2 percre. Kényelmes szobák, kitünő konyha. Penzió, napi 4-szeri bőséges étkezéssel **5 pengő.** Felvilágositás a tulajdonosnál: **LANDAU F.** orth. metsző

KOLLER, MŰSZAKI IRODA
CSILLÁRGYÁR
VILLAMOS ÉS GÁZBERENDEZÉSEK, FÉMÁRUGYÁRTAS, VILLAMOSMOTOROK ÉS VENTILLÁTOROK. VÉTEL, ELADÁS ÉS CSERE ÁTALAKITÁSOK.
BUDAPEST, VIII., DOBOZI-U. 16. TEL. 31-8-37.

„UNIVERSAL" iroda- és lakberendezési vállalat
Mindennemű uj és használt butorok, egyes különálló darabok, irodaberendezések, legolcsóbb árban, legjobb minőségben és választékban
VII., Wesselényi u. 8. **Telefon: 32-8-42.**

Értesitem
a mélyen tisztelt közönséget, hogy *18 éve fennálló orth. kóser vendéglőm* vezetésével **Hartstein Vilmos** urat, (volt debreceni vendéglőst) biztam meg. Kérem a n. é. közönséget, hogy mint eddig, ugy ezután is szives pártfogásába venni sziveskedjék
Tisztelettel
Eljegyzések **Rosenbaum G. orth. kóser vendéglő**
Esküvők **Budapest, Rombach utca 2/a. szám.**
Bankettek
Izletes házikoszt. Olcsó menürendszer. Figyelmes kiszolgálás. Nyitás reggel 5 óra.
A budapesti orth. izr. hitközség rabbiságának felügyelete alatt.

אתכבד להודיע שבהסכמת גדולי הורא ועצת
אנשי מעשה הייו אני עושה הציציות
ממטוה שטויתי בעצמי לשם מצות
ציצית במכונה של יד בלתי סיוע נשים
וזולתם אני עושה נ"כ ציציות למהדרין עם כל
סרבי דסרטי החומרות, כתב תעודה ורשימת
מחיר, לכל דורש. שלמה הערשקאָוויטש
Herskovits Salamon, Püspökladány

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

Budapest, 1933. julius 31. 5693. Ov 8. **40 fillér** **IX. évfolyam 28. sz.**

ב"ה אללגעמיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: **Groszberg Lipót** ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekkszámla: 50.791 EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Külföldre 25 P

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

A szentföldi eszrog

Habár még csak Tisóbeov előtt tartunk, mégis már most kell az eszrog beszerzéséről beszélni. Arról van ugyanis szó, hogy milyen eszrogot használjon a diaszpóra zsidósága: görögöt, vagy palesztinait? A kérdésre a felelet magától adódik... Örömmel előre bocsátjuk, hogy a szentföldi eszrog az utóbbi években kedvezőbb helyzetbe jutott. Sok országban, ahol eddig a palesztinai eszrogot nem keresték, most már érdeklődnek iránta és piacra talált. De még mindig igen messze áll az érdeklődés azon fokától, amelyet nagy jelentőségénél fogva megérdemelne és amilyen arányban az eszrogkultúra Erecz-jiszroélben gyarapodott.

Az európai zsidóság immár évszázadok óta a maga verejtékes pénzével támogatja ősi ellenségét, a görögöket, midőn eszrogszükségletének nagy részét náluk fedezi. Egy félszázad óta Palesztina földje képes ellátni a világ összzsidóságát eszroggal és pedig oly eszroggal, amelyet zsidó testvéreink termelnek a Tora előírása szerint, az *orló, trümo* és *máászér*-parancsolatok betartásával. *Az eszrog kósersága a szigorú rabbinikus felügyelet folytán nem vitás* és szépség tekintetében pedig immár versenyez a göröggel. Kérdjük tehát,

milyen oknál fogva favorizálják a görög eszrogot, a palesztinai rovására?

Az eszrog parancsolatát a Tóra az ünnepi örömmel egybekapcsolja: *„ülkachtem lóchem p'ri écz hódor... üsz'machtem lifné Hasém Elajkéchem siv'ász jómim* — s vegyetek a „hodor" (eszrog) gyümölcséből... s örvendezzetek... az ünnepen". Mi sem természetesebb annál, hogy a miczvóhoz az *Erecz-jiszroélben* termelt eszrogot használjuk! És ha lelki szemeink előtt tartjuk, hogy a palesztinai eszrog által a *jisüv hoóreczet* előmozdítjuk, a palesztinai zsidó munkást támogatjuk, megélhetést adunk neki, ki nem érzi kötelességének a szentföldi eszrogot előnyben részesíteni, a görööggel szemben, amely utóbbin talán kevesebb a „blattfleck", de annál több a termelőihez tapadó „blutfleck"!

Izráel nagyjai, szellemi korifeusai, legnagyobb talmudtudósai, akiknek véleménye úgy a Szentföldön, mint a diaszpórában döntő súllyal bír, évtizedek óta hirdetik, hogy kizárólag a Palesztinában termelt eszroggal teljesíthető az eszrog miczvója tökéletesen, mert a *„pri écz hódor"* kizárólagosan eredeti palesztinai gyümölcs. A palesztinai eszrog ma már szépségében is vetekedik a görööggel, mi indítaná tehát a hívőt arra, hogy a palesztinai eszrogot mellőzze? Csak nem lehet hátrány az a körülmény, hogy Ereczjiszróélben zsidó munkások termelik? És jusson csak eszünkbe: hány ezer zsidó lett Görögországban földönfutóvá? Hogyan bántak testvéreinkkel a közelmultban Szalonikiben? Az eszrog szezon beálltával, a görögök cselekedeteiket szépítik, amire hittestvéreink mindenre fátyolt borítva, termékeiket vásárolják és nem törődnek azzal, hogy igen sok rabbikapacitás véleménye szerint a görög eszrog használata nem helyes, akkor, amikor elég Palesztina-eszrog áll rendelkezésre.

A németországi események elég ok volt arra, hogy a világ zsidósága sokhelyütt bojkottálja a német árukat. Palesztinában például alig van üzlet, amelyen ne lenne tábla kifüggesztve ilyen tartalommal: „Német képviselőket nem fogadunk", „Német árút itt nem adnak el". És a görög zsidómészárlások nem adnak elég okot a görög eszrog bojkottálására? Holott ezek jobbakkal pótolhatók!

Az eszrog termelése és kezelése nagy nehézséggel és kockázattal jár. Egy eszrogfa 100 drb. gyümölcséből, alig 20 alkalmasat lehet kiválasztani. Palesztinai közlések szerint, az utóbbi 3 esztendőben 3000 eszrogfát irtottak ki a zsidók eszrogkertjeikből. Elképzelhető, mennyi zsidó munkásnak fáradhatatlan munkája pusztult el ez által. Ki viseli ezért a felelősséget? *Csak azok, akik a palesztinai eszrogot mellőzik!*

Említettük, hogy némely rabbikapacitás a korfui eszrogot, mint kevésbé alkalmasat minősíti. A Jeruzsálemben megjelenő „Hahéd" c. havi folyóirat egyik utóbbi számában közöl egy esetet, mely szerint 1809-ben Horodnóban csak korfúi eszrog volt kapható s a *Chamüdé Doniél* híres szerzője intézkedett, hogy *„szofék b'róchó"* miatt (kétes: vajjon alkalmas-e, hogy reá *b'róchó* mondassék), ne mondják a szokásos héber benedikciót, hanem áramens nyelven: *b'rich rachmono*... recitálják azt. És midőn a világhírű *Chaszam Szajfer* az intézkedésről tudomást szerzett, jóvá hagyta azt, s ő is úgy cselekedett. A palesztinai — akkoriban kevésbé szép — eszrogokról *Chaszam Szajfer* így nyilatkozott: „Ha nem eléggé szépek itt lent, annál szebbek lesznek — fent...." A világ zsidósága ezen lelki vezetőjének véleménye és döntése feltétlenül elegendő ahoz, hogy *kizárólagosan Erecz-jiszróél eszrogot használjunk!*

Szívleljük meg őszintén az imént elmondottakat! Alkossa az eszrog a szellemi összekötő kapcsot a szentföldi és a diaszpórabeli zsidóság között! Minden hívőnél legyen a jelszó: *„v'hójó p'ri hoórecz l'goajn ül'szif'óresz"*, a szent föld termelte gyümölcs legyen büszkeségünk és gyönyörüségünk!